

СТАНОВИЩЕ

От проф. д.ю.н. Йонко Кунчев за дисертационен труд на Гулнур Рапилбеккызы Турганбеги на тема „Основание и диференциация на отговорността на съучастниците според наказателното законодателство на Република Казахстан и Република България“ за присъждане на образователна и научна степен „доктор“.

Научни ръководители: доц. Д-р Юлиана Матеева и доц. д-р Зауре Абдукаримова

Дисертацията в обем от 238 страници е структурирана в увод, три глави, заключение, приложение и списък на използваната литература. Основните ми изводи относно дисертационното изследване се свеждат до следното:

1. Дисертацията е написана на добър научен стил. Има богат научен апарат. Използвани много нормативни източници и научни публикации по темата на дисертацията. От тази гледна точка дисертацията е библиография на института на съучастие. Върху основата на тези изследвания в дисертацията е представен широк спектър от концепции на казахстански и български автори относно съучастие. Авторът на дисертацията показва задълбочени познания на казахстанското наказателно право и наказателноправна теория. Впечатляващо е много доброто познаване на българската наказателноправна уредба и теория относно института на съучастие. И при други дисертационни изследвания са правени сравнителни анализи между казахстанското и българското право и теория, но направеният в дисертацията анализ се отличава с мащабност и задълбоченост. От тази гледна точка дисертацията представлява своеобразна казахстанско-българска теория за съучастие. Положен е много труд за този сравнителноправен анализ от страна на докторанта, но тук изпъкват и ролята на двамата научни ръководители за което заслужават поздравление.

2. На базата на обстоен исторически преглед на развитие на института на съучастие в дисертацията се проследява процесът на неговото усъвършенстване както в казахстанското, така и в българското наказателно право. Проследяване се историческия процес на усъвършенстване на наказателноправната уредба относно съучастие.

3. Задълбочено са изследвани обективните и субективните признаци на съучастие. Специално внимание се отделя на причинно-следствената връзка като един от обективните признаци на съучастие. Направено е

разграничение между причинно-следствената връзка между деянието на изпълнителя и престъпния резултат от една страна, и причинно-следствената връзка между другите съучастници и деянието на изпълнителя. Заслужава внимание констатацията на докторанта, че от една страна съучастниците са обединени от общ престъпен умисъл, но техните мотиви и цели могат да бъдат различни. Това означава, че от субективна страна съвпадение във формата на вината е задължително, а в другите аспекти на нейното проявление – да е възможно. В дисертацията се отбелязва, че както в България, така и в Казахстан съучастие се наказва по-тежко.

4. В сравнителния анализ между българското и казахстанското наказателно право е разгледано както съвпадението, така и различието в наказателноправното регламентиране на съучастие. Направен е извод, че няма принципно различие в дефинирането на съучастие в наказателноправната теория на двете страни. Изтъкнато е различието в класификацията на видовете съучастие. Докато в българското наказателно право те са подбудител, помагач, извършители, в казахстанското са подбудител, организатор, подбудител и помагач. Представени са солидни аргументи (чрез показване на мнения на различни автори и тези на докторанта) относно смисъла и значението на въвеждането на фигурата на организатора като съучастник и разграничаването му от помагача. В същото време авторът на дисертацията чрез различни разпоредби от българския НК показва, че и българското наказателно право не се абстрахира от организатора на престъплението, въпреки че неговата фигура не е обособена като самостоятелен вид съучастник.

5. Специално внимание се обръща на ексцеса при съучастие. Представени са различни позиции в българската и казахстанската наказателноправна теория по този въпрос. Общата констатацията на докторанта е, че в тази област правната уредба, теорията и практиката на двете страни доминира сходството пред различието.

6. Изследвани са теоретичните възгледи относно формите на съучастие в казахстанската и българската наказателноправна теория. В дисертацията се предлага всички видове групови престъпления да се обединят с понятието „престъпна група“. Идеята на докторанта в тази категория да попаднат и случаите, когато престъплението се извършва от две или повече лица. В двата случая е възможно съучастие, но би следвало да се направи по-задълбочено теоретично разграничение между извършване на престъпление от две или повече лица от извършването им от престъпна

група. Това разграничение има и практически смисъл, защото не може да бъде пренебрегнато при решаването на въпроса за наказателната отговорност на съучастниците.

Авторефератът е изготвен в съответствие с възприетия стандарт и отразява основните положения от дисертационния труд. Докторантът има три статии по темата на дисертацията, които са отпечатани в сборниците от лятните научни сесии на Юридическия факултет на Варненския свободен университет

Основните бележки и препоръки към дисертацията са в няколко основни насоки:

1. Считам, че заглавието на дисертацията ненужно е усложнено. Заглавията на дисертацията и на автореферата не си съответстват напълно. Структурата на дисертацията не достатъчно прецизна. Има известно несъответствие между заглавие и съдържание на главите. В първата глава е налице съответствие само по отношение на историческия преглед на съучастие, но не и в останалата част. В нея не се разглежда мястото на съучастие в наказателното право, както обещава заглавието, а обективните и субективните признаци на съучастие. Видовете съучастници и формите на съучастие са разгледани в самостоятелни глави. Успоредно с това се обсъждат и въпроси, свързани с наказателната отговорност на съучастниците. Дисертацията обаче би спечелила ако в нея се направи обстоен сравнителен анализ между категориите „видове съучастници“ и „форми на съучастие“.

2. Като имам предвид обстояния сравнителен анализ между казахстанското и българското наказателно право и теоретичните възгледи в двете държави относно съучастие считам, че докторантът би могъл да използва по-широко възможността да направи препоръки за усъвършенстване на законодателството и теорията относно този институт.

3. В заключението се повтарят посочени в дисертацията изводи. Вместо повтаряне на част от съдържанието на дисертационния труд би следвало да се направят по-концептуални изводи, които да са обобщение на основните резултати от изследването.

4. Има преекспониране на научните приноси в дисертацията. В тях са включени отдавна установени от наказателноправната наука характеристики на съучастие. Самото изследване на института на съучастие се посочва като принос. Принос могат да бъдат само неговите резултати, но не и факта на провеждането му. Приносните моменти в

дисертационното изследване, каквито безспорно има, би следвало да се обединят и да се представят в по-крупна форма.

5. Дисертацията би спечелила, ако теоретичният анализ на института на съучастието се съпътстваше с илюстрации от практиката относно решения, свързани с неговата квалификация и наказание.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Направените бележки и препоръки не разколебават доброто ми впечатление относно дисертацията. Тя представлява задълбочено сравнително наказателноправно изследване на института на съучастието в Република Казахстан и Република България. Представлява интерес за науката и практиката на двете страни. Всичко това ми дава основание да считам, че нейният автор Гулнур Тургънбек отговаря на изискванията за получаване на образователна и научна степен „доктор“.

Проф. д.ю.н. Й. Кунчев